

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Факультет економіки та менеджменту
Кафедра публічного управління та адміністрування

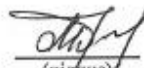
Робоча програма (силабус) освітнього компонента
ЕКОНОМІКА ВИРОБНИЦТВА

Обов'язковий ОК 6

Спеціальність	D3 Менеджмент
Освітня програма	Адміністративний менеджмент
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський) рівень вищої освіти

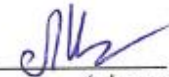
Розробник:

Калачевська Л.І., д.е.н., професор кафедри
(прізвище, ініціали) (вчений ступінь та звання, посада)

Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри публічного управління та адміністрування (назва кафедри)	протокол від 11.05.2026 № 19
	Завдувач кафедри (підпис) Бричко А.М. (прізвище, ініціали)

Погоджено:

Гарант освітньої програми

(підпис)

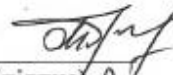
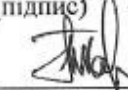
Калачевська Л.І.
(ПІБ)

Декан факультету, де реалізується освітня програма

(підпис)

Лукаш С.М..
(ПІБ)

Рецензія на робочу програму надана

(підпис)

(підпис)

Бричко А.М. (додається)

Харченко Т.О. (додається)
(ПІБ)

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації

(підпис)

Баранік Н.М.
(ПІБ)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 17.06. 2026 р.

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1.	Назва ОК	Економіка виробництва		
2.	Факультет/кафедра	Економіки та менеджменту/кафедра публічного управління та адміністрування		
3.	Статус ОК	Обов'язковий		
4.	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК для (заповнюється для обов'язкових ОК)	Освітньо-професійна програма «Адміністративний менеджмент» другого рівня вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент»		
5.	ОК може бути запропонований для (заповнюється для вибіркового ОК)			
6.	Семестр та тривалість вивчення	1 семестр, 1-15 тиждень 1 семестр, 1-18 тиждень		
7.	Кількість кредитів ЄКТС	5 ЄКТС		
8.	Загальний обсяг годин та їх розподіл (денна/заочна))	Контактна робота(заняття)		
		Лекційні 44 /8 годин	Практичні /семінарські 30/8 годин	Лабораторні 76/134 години
9.	Мова навчання	Українська, англійська, німецька		
10.	Викладач/Координатор освітнього компонента	Калачевська Лариса Іванівна, професор кафедри публічного управління та адміністрування Години консультацій – кожного вівторка о 12.15, кабінет 218 г		
11.1	Контактна інформація	larysa.kalachevska@snaeu.edu.ua		
11.	Загальний опис освітнього компонента	Навчальна дисципліна «Економіка виробництва» спрямована на формування у студентів знань і практичних навичок щодо економічного обґрунтування напрямів розвитку підприємства, оцінювання економічних параметрів виробничих процесів та планування ефективного використання й розвитку ресурсного потенціалу організації. Завдання курсу полягає у формуванні системного розуміння економіки виробничих процесів у рослинництві та тваринництві, засвоєнні методів їх оцінювання та аналізу, розрахунку потреби в основному й оборотному капіталі, визначення та класифікації виробничих витрат, складання калькуляцій, оцінювання продуктивності й рентабельності виробництва, а також розвитку навичок інтерпретації отриманих результатів для обґрунтування управлінських рішень. Навчальна дисципліна «Економіка виробництва» спрямована на надання студентам знань про: методи оцінки виробничих процесів; оцінку потреби в оборотному капіталі; загальні економічні аспекти виробництва продукції рослинництва; економічна оцінка виробничих процесів рослинництва; загальні економічні аспекти виробництва продукції тваринництва; економічна оцінка виробничих процесів тваринництва.		

12.	Мета освітнього компонента	Метою вивчення дисципліни “Економіка виробництва” є формування у студентів теоретичних і практичних знань у сфері економіки виробництва, необхідних для досягнення комерційних цілей у бізнесі, а також формування економічного мислення, підприємницького та комерційного підходу до вирішення виробничих завдань.
13.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	Освітній компонент є основою для таких курсів, як Планування діяльності підприємства, Менеджмент консалтинг.
14.	Політика академічної доброчесності	Відповідно до Кодексу академічної доброчесності Сумського НАУ, академічна доброчесність – це сукупність принципів, правил поведінки учасників освітнього процесу, спрямованих на формування самостійної і відповідальної особистості, спроможної вирішувати завдання відповідно до освітнього рівня з дотриманням норм права та суспільної моралі. Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю, результатів навчання. Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається нормативними документами Сумського національного аграрного університету, зокрема Кодексу академічної доброчесності, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в Сумському НАУ (повний перелік нормативних документів розміщений на сайті університету https://snaeu.edu.ua/viddil-zabezpechennya-yakosti-osviti/zabezpechennya-yakosti-osviti/akademichna-dobrochesnist/). За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: – повторне проходження оцінювання (контрольної роботи, іспиту, заліку тощо); – повторне проходження навчального курсу; – попередження; – винесення догани; – відрахування з університету; (ч.5 ст. 48 проекту Закону України «Про освіту»); – арешт або обмеження волі, або позбавлення волі, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю із штрафом.
15.	Ключові слова:	Економіка виробництва, виробничий процес, ефективність, витрати, доходи, економічна оцінка, маржинальний аналіз, змінні та постійні витрати, прибуток, ліквідність, стабільність, рентабельність, окупність, оптимізація

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен...»	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК (зазначити номер згідно з нумерацією, наведеною в ОП) ¹				Як оцінюється РНД
	ПРН ₁	ПРН ₈	ПРН ₁₃	ПРН ₁₄	
ДРН 1. Застосовувати понятійно-категоріальний апарат та інструментарій економіки виробництва для аналізу ефективності виробничого процесу	x			x	Проведення модульного та атестаційного контролю
ДРН 2. Оцінювати ефективність виробництва продукції рослинництва та обґрунтовувати параметри напрямків розвитку галузі та підприємства в цілому	x	x	x	x	Поточний тестовий контроль (тести на платформі Moodle, розрахункові завдання)
ДРН 3. Оцінювати ефективність виробництва продукції тваринництва та обґрунтовувати параметри напрямків розвитку галузі та підприємства в цілому	x	x	x	x	Поточний тестовий контроль (тести на платформі Moodle, розрахункові завдання)
ДРН 4. Самостійно опрацьовувати навчальну і наукову літературу, в тому числі інтернет-ресурси з питань економіки виробництва	x	x			Підготовка доповідей на семінарське заняття

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу				Рекомендована література ²
	Аудиторна робота			Самостійна робота	
	Лк	П.з / семін. з	Лаб. з.		
Тема 1. Основи економіки виробництва 1. Особливості сучасної аграрної науки 2. Економіка виробництва: об’єкт вивчення, основні завдання науки 3. Предмет та методи науки “Економіка виробництва” 4. Чинники, що впливають на виробничо-галузеву структуру підприємства	4	2		6/14	1, 2, 4, 11
Тема 2. Методи оцінки виробничих процесів. Загальне розуміння виробничої теорії. Просте виробництво, взаємопов’язане виробництво. Оптимальна організація господарства. Поняття виробничого процесу. Показники, що характеризують виробничі процеси. Показники оцінки виробничих процесів. Оцінка ефективності виробничих процесів. Методи розрахунку граничного доходу. Окупність оцінки виробничих факторів.	6/2	2/2		8/16	1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 11, 13

¹ Має відповідати Матриці забезпечення програмних результатів навчання відповідними компонентами освітньої програми, зазначається для обов'язкових освітніх компонентів ОП I та II рівня, для усіх (обов'язкових та вибіркових ОК) ОП III

² Конкретне джерело із основної чи додатково рекомендованої літератури

Тема 3. Визначення потреби в оборотному капіталі Визначення прямих та змінних витрат. Методика визначення потреби в оборотному капіталі при різних виробничих процесах. Принципи систематизації витрат та класифікації виробничих факторів. Відмінності між основними та оборотними засобами. Витрати, що виникають при використанні основних засобів.	4/2	4/2		10/16	1, 2, 3, 4, 5, 8, 11
Тема 4. Економічна оцінка виробничого процесу: Виробництво товарної продукції рослинництва Загальна характеристика виробничих процесів рослинництва (озима пшениця). Вартість виробленої продукції. Пропорційно-змінні спеціальні витрати. Потреба у виробничих ресурсах. Умовно-змінні і постійні витрати. Показники економічної ефективності виробничого процесу. Вимоги до добрив та їх оцінка. Особливості оцінки живильних речовин (вимога, повернення).	6/2	4/2		10/16	1, 2, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 12, 13
Тема 5. Економічна оцінка виробничого процесу: Виробництво кормових культур Особливості виробничих процесів кормовиробництва. Способи оцінки продукції. Пропорційно-змінні спеціальні витрати. Умовно-змінні і постійні витрати. Показники економічної ефективності виробництва кормових культур.	6	4		8/16	1, 2, 3, 4, 8, 11, 12, 13
Тема 6. Економічна оцінка виробничого процесу: Молочне скотарство Загальна характеристика молочного скотарства. Послідовність оцінки виробленої продукції. Пропорційно-змінні спеціальні витрати. Умовно-змінні і постійні витрати. Принципи оцінки витрат кормової продукції. Агрегація кормовиробництва і тваринництва. Показники економічної ефективності.	6/2	4/2		10/16	1, 2, 3, 4, 8, 11, 12, 13
Тема 7. Економічна оцінка виробничого процесу: Розведення та відгодівля великої рогатої худоби (племінних телиць та биків на відгодівлі). Загальні особливості розведення і відгодівлі великої рогатої худоби. Розподіл виробничого процесу. Оцінка отриманої продукції. Пропорційно-змінні спеціальні витрати. Умовно-змінні і постійні витрати. Особливості оцінки тварин. Значення розрахунку добрив. Агрегація кормовиробництва і тваринництва. Вимоги до оцінки кормових та поживних речовин. Оцінка енергетичної потреби.	4	4		8/14	1, 2, 3, 4, 8, 11, 12, 13
Тема 8. Економічна оцінка виробничого процесу: Племінне свинарство. Основні особливості процесу вирощування племінних свиней (залежність кормів та землі, оцінка одиниці продукції та ін.). Значення вихідної оцінки. Елементи змінної вартості підтримки племінних свиней.	4	4		8/14	1, 2, 3, 4, 8, 11, 12, 13
Тема 9. Економічна оцінка виробничого процесу: Відгодівля свиней Основні риси процесу вирощування свиней відгодівлі (залежність кормів та землі, оцінка одиниці продукції та ін.). Принципи загального додаткового розрахунку ваги. Детермінанти ринкової ціни свинини. Форми продажу свинини.	4	2		8/12	1, 2, 3, 4, 8, 10, 11, 12, 13
Всього	44/8	30/8		76/134	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем під час аудиторних занять, консультацій)	Кількість годин	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати студент самостійно)	Кількість годин
-----	--	-----------------	--	-----------------

ДРН 1. Застосовувати понятійно- категоріальний апарат та інструментарій економіки виробництва для аналізу ефективності виробничого процесу	Лекція, практичне заняття, дискусія, пояснення, експрес-опитування	16/4	Опрацювання теоретичного матеріалу, доповідь з презентацією за тематикою самостійного вивчення дисципліни	12/32
ДРН 2. Оцінювати ефективність виробництва продукції рослинництва та обґрунтовувати параметри напрямок розвитку галузі та підприємства в цілому	Лекція, практичне заняття, дискусія, робота в малих групах, пояснення, рішення ситуативних задач, експрес- опитування	16/4	Опрацювання теоретичного матеріалу, вирішення розрахункових індивідуальних завдань, візуальна презентація результатів розрахунків та їх аналіз	16/32
ДРН 3. Оцінювати ефективність виробництва продукції тваринництва та обґрунтовувати параметри напрямок розвитку галузі та підприємства в цілому	Лекція, практичне заняття, дискусія, робота в малих групах, пояснення, рішення ситуативних задач, експрес- опитування	34/4	Опрацювання теоретичного матеріалу, вирішення розрахункових індивідуальних завдань, візуальна презентація результатів розрахунків та їх аналіз	38/32
ДРН 4. Самостійно опрацьовувати навчальну і наукову літературу, в тому числі інтернет- ресурси з питань економіки виробництва	Лекція, практичне заняття, дискусія, пояснення, експрес-опитування	8/4	Опрацювання теоретичного матеріалу, доповідь з презентацією за тематикою самостійного вивчення дисципліни, участь у дискусійному клубі за обраною тематикою	10/38
Всього годин		74/16		76/134

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1 Сумативне оцінювання

5.1.1 Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено:

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1.	Тестування (тести множинного вибору, відкритого типу)	50/50%	7-8 тиждень; 14-15 тиждень
2.	ІНДЗ (розрахункове завдання)	20/20%	14-15 тиждень
3.	Іспит (письмова відповідь на відкриті питання та виконання практично-розрахункового завдання)	30/30%	За графіком сесії

5.1.2 Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
ІНДЗ	< 10 балів	10-12 балів	13-17 балів	18-20 балів
	<i>Вимоги щодо завдання не виконано</i>	<i>Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті, відсутній аналіз інших підходів до питання</i>	<i>Виконано усі вимоги завдання</i>	<i>Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми</i>
Тестування	<30 балів	30-37	38-44 балів	45-50 балів
	<i>надано вірну відповідь на менш ніж 60% завдань</i>	<i>надано вірну відповідь на 60% -74% завдань</i>	<i>надано вірну відповідь на 75% -89% завдань</i>	<i>надано вірну відповідь на 90% та більше завдань</i>

5.2. Формативне оцінювання:

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Усний зворотний зв'язок від викладача під час аудиторної роботи	постійно
2	Усне опитування під час занять та зворотний зв'язок від викладача під час аудиторної роботи	постійно
3	Бесіда та дискусія під час аудиторних лекційних занять	постійно
4	Письмовий зворотний зв'язок від викладача за результатами виконання ІНДЗ	14-15 тиждень
5	Обговорення ситуаційних завдань та доповідей за тематикою самостійного вивчення дисципліни	постійно
6	Усний зворотний зв'язок від викладача та студентів після іспиту	15 тиждень

Самооцінювання може використовуватися як елемент сумативного оцінювання, так і формативного оцінювання.

5.3. Загальна кількість балів за ОК та шкала оцінювання

Загальна кількість балів за освітнім компонентом складає 100 балів.

5.3.1 Шкала оцінювання, що діє в Університеті:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	Для екзамєну, курсового проекту (роботи), практики, кваліфікаційної роботи	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
75-81		
69-74	задовільно	
60-68		
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

Основна література

1. Аграрна економіка. Фермер: базовий рівень : навч. посіб. / за ред. В. І. Ладики. Київ : Інтас, 2013. 630 с.
2. Аграрна економіка. Фермер: фаховий рівень : навч. посіб. / за ред. В. І. Ладики. Суми : Університетська книга, 2014. 621 с.
3. Рогач С. М., Суліма Н. М., Гуцул Т., Ільків Л. Agricultural economics: textbook. Київ : Компринт, 2020. 427 р. URL: <https://dglb.nubip.edu.ua/handle/123456789/6285>
4. Жигулін О. А., Кушнір О. І., Соколова Н. П. Економіка сільськогосподарського виробництва: навч. посіб. Запоріжжя, 2023. URL: https://dspace.onua.edu.ua/items/c9b76365-3832-4df9-8380-15eaf23c27d4?utm_source=chatgpt.com

Додаткова література

5. Калачевська Л. І., Стеценко М. В. Маржинальний аналіз як інструмент бізнес-менеджменту: досвід Німеччини. *Ефективна економіка*. 2023. № 10. DOI: [10.32702/2307-2105.2023.10.19](https://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.10.19)
6. Калачевська Л. І., Лукаш С. М. Особливості формування доходів аграрних підприємств в умовах глобальних викликів. *Актуальні проблеми сталого розвитку*. 2025. Т. 2, № 6. С. 17–27. DOI: [10.60022/2\(6\)-2S](https://doi.org/10.60022/2(6)-2S)
7. Калачевська Л. І. Вплив цифровізації на ефективність виробничого процесу в агросекторі. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка і менеджмент»*. 2025. № 4 (104). С. 49–57. DOI: [10.32782/bsnau.2025.4.8](https://doi.org/10.32782/bsnau.2025.4.8)
8. Швець Л.П., Доберчак Н.І. Економіка виробництва: навчальний посібник / Л. П. Швець, Н. І. Доберчак. - Львів: "Новий світ - 2000", 2020. – 230 с.
9. Koblianska, I., Kalachevsk, L., Minta, S., Strochenko, N., & Lukash, S. (2021). Modelling and forecasting of potato sales prices in Ukraine. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, 7(4), 160-179. DOI: <https://doi.org/10.51599/are.2021.07.04.09>
10. Koblianska, I., Seheda, S., Khaietska, O., Kalachevsk, L., & Klochko, T. (2022). Determinants of potato producer prices in the peasant-driven market: the Ukrainian case. *Agricultural and Resource Economics*, 8(3), 26–41. <https://doi.org/10.51599/are.2022.08.03.02>
11. Olson K., Westra J. *The Economics of Farm Management: A Global Perspective*. 2nd ed. New York : Routledge, 2022. 582 p. URL: [Повний текст PDF \(ResearchGate\)](#)

12. Amao I., Adeoye I. (Eds.). *Agricultural Economics*. London : IntechOpen, 2021. URL: [IntechOpen Open Access Book](#)
13. Weersink A., von Massow M., McDougall B. *Modern Agricultural and Resource Economics and Policy*. Cham : Springer, 2021. URL: [Springer Open Access Book](#)

Методичне забезпечення

14. «Економіка виробництва». Навчально-методичний комплекс для проведення лекційних, практичних занять та самостійного вивчення дисципліни Економіка виробництва для студентів 1 курсу денної форми навчання спеціальності D3 Менеджмент ОП Адміністративний менеджмент освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр». Затверджений міжнародною робочою групою у сфері аграрного менеджменту та розвитку сільських регіонів на чолі з університетом прикладних наук Вайєнштефан-Тріздорф (Німеччина) згідно статуту МРГАР та Угоди про співробітництво та спільну реалізацію програми подвійного диплому в рамках Міжнародної магістерської програми з Аграрного менеджменту (УПНВТ) назва ОП в (СНАУ) Адміністративний менеджмент від 14.02.2025 р (доступний для студентів курс на платформі MOODLE <https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=1482>)
15. Науково-методичне забезпечення навчального процесу: Економіка виробництва: конспект лекцій для здобувачів другого освітнього ступеня магістр денної та заочної форми навчання / укл.: Л. Калачевська, К.Шу, Суми, 2026.
16. Науково-методичне забезпечення навчального процесу: Економіка виробництва: методичні вказівки для проведення практичних занять здобувачів другого освітнього ступеня магістр денної та заочної форми навчання / укл.: Л. Калачевська, К.Шу, Суми, 2026.
17. Науково-методичне забезпечення навчального процесу: Економіка виробництва: методичні вказівки для самостійної роботи занять здобувачів другого освітнього ступеня магістр денної та заочної форми навчання. – Суми, 2026.

Додаткові джерела

18. www.ktbl.de
19. <https://ima.hswt.de/en/triesdorf-en/mooc-en>
20. <https://ima.hswt.de/en/triesdorf-en/literature-en>
21. <https://www.erasmus-topas.eu/expected-results/mooc-topas>
22. www.ukrstat.gov.ua
23. www.agroinfo.ua
24. www.agroua.net
25. www.usaid.com
26. www.farm.org
27. www.aiaee.org
28. www.icp.org.ua
29. www.usda.gov.com
30. www.latifundist.com

Програмне забезпечення

Комп'ютерна програма Regio Max